

Ayn Rand'la Röportaj*

Giriş

İnsanlığın 70'lerin sonunda 80'li yılların başlarında bir değişim geçirdiği bugün siyasi yelpazenin her noktasında yer alan entellektüeller ve siyasiler tarafından kabul ediliyor. Bu değişimi bazılarımız o zamanlarda başımızda bulunan Reagen, Thatcher, Özal gibi liderlerin kişiliklerine, bazılarımız onların şahsında toplumun değişim taleplerine yoruyor. Özellikle zamanın entellektüel dalgalanmalarından izole bir şekilde yaşayan ülkemiz çoğunluğu, Türkiye'nin geçirdiği değişimi "Amerikan çıkarları", "Özal'ın Türkiye'yi yeşil sermayeye açma isteği" veya "birilerine ülkeyi peşkeş çekme arzusu" perspektifinden baktılar. Ufak bir entellektüel azınlık ise değişimin ve yeniden yapılanmanın 70'lerin başlarında yaşanan "refah devletinin çaresizliğinden" duyulan hoşnutsuzlukla güçlenen neoliberalizmin ve Friedman gibi onun ekonomist destekçilerinin eseri olduğunu savunageldi. Burada okuyacaklarınız size yaşanan değişimin belki de daha derinde ve çok önceden cereyan eden bir mücadelenin sonucu olduğunu düşündürebilir.

Bayan Rand, romanlarınız ve diğer eserleriniz, özellikle çok tartışılan Atlas Shrugged isimli kitabınız dikkatle tasarlanmış iç tutarlılığı olan bir dünya görüşünü yansıtıyor. Aslında bütün eserleriniz herşeyi kapsayan bir felsefi sistemin anlatımı. Bu

yeni felsefe ile neyi başarmayı amaçlıyorsunuz?

İnsanlara veya en azından düşünme zahmetine katlananlara kendi içinde tutarlı, dürüst ve rasyonel bir yaşam tarzı sunmayı amaçlıyorum.

Objektivizmin önkabulleri nelerdir? Nereden başlar?

Mevcudiyetin varolduğu aksiyomuyla başlar. Bu aksiyom objektif bir gerçekliğin duygularımızdan, hislerimizden, dileklerimizden, umutlarımızdan veya korkularımızdan bağımsız olarak varolduğunu belirtir. Objektivizm insanın gerçekliği algılamak ve eylemlerine yol göstermek için tek aracının mantık olduğunu savunur. Mantık derken insanın duyularıyla elde ettiği bilgileri tanımlayan ve düzene sokan işlemi kastediyorum.

Atlas Shrugged'da kahramanınız John Galt "Hayatım ve ona olan sevgim üzerine yemin ederim ki asla başkalarının hatırı için yaşamayacağım, ne de onlardan benim hatırım için yaşamalarımı isteyeceğim." diyor. Bu sizin temel prensiplerinizle nasıl ilişkilendiriliyor?

Galt'ın bu sözü objektivist etiğin dramatize edilmiş bir özetidir. Herhangi bir etik sistem temellerini zımnen veya açıkça metafiziğe dayandırır veya metafizikten alır. Objektivizmin metafizikten aldığı etik

temellerine göre mantık insanın hayatta kalmak için en temel aracı ise rasyonalite de en yüksek erdemidir. Aklını kullanmak, gerçekliği algılamak ve ona göre eylemde bulunmak insanın ahlaki zorunluluğudur. Objektivist etiğin değer standardı, insanın insanca vasıflarını muhafaza ederek yaşaması, yani insan hayatı için, ya da diğer bir deyişle rasyonel bir varlığın kendine yakışır şekilde hayatta kalması için gerekli olan neyse odur. Objektivist etik özünde insanın kendi iyiliği için yaşadığını, kişisel mutluluğunun en yüksek ahlaki amacı olduğunu ve ne kendini başkaları için ne de başkalarını kendisi için feda etmemesi gerektiğini savunur. John Galt'ın açıklaması bu son söylediğimin özetlenmiş halidir.

Bu söylediklerinizden nasıl bir kişisel ahlak anlayışı çıkartabiliriz?

Sorunuzun cevabı Atlas Shrugged'da detaylı olarak verilmiştir.

Atlas Shrugged'ın kadın kahramanı sizin kelimelerinizle: "temel bir suçluluk duygusu yaşamaya muktedir değildir". Herhangi bir ahlaki sistem suçluluk duygusu olmadan varolabilir mi?

Belirttiğiniz cümledeki anahtar kelime "temel"dir. Temel bir suçluluk duygusu burada kişinin kendi davranışlarını değerlendirme ve yanlışlarından pişman olma anlamında kullanılmıyor. Temel suçluluk duygusu insanın yaratılış itibarıyla kötü ve suçlu olduğu anlamına geliyor.

Ebedi günah gibi mi?

Kesinlikle öyle. Ebedi günah olgusu romandaki kadın kahramanın, benim veya herhangi bir objektivistin kabul edemeyeceği veya duygusal olarak yaşayamayacağı bir histir. Ebedi günah kavramı ahlakı dışlayan bir kavramdır. Eğer insan yaratılış itibarıyla suçlu ise bu konuda tercih hakkı yok demektir. Tercih hakkı yok ise konu ahlakın alanına dahil değildir. Ahlak sadece insanın hür iradesinin hakim olduğu alanda yani onun tercihine açık konularda söz konusu olabilir. İnsanoğlunu yaratılış itibarıyla suçlu

kabul etmek kavramsal bir çelişkidir. Kahramanın belirli bir eylemi hakkında suçluluk duyabilir. Ancak kendine saygısı olan yüksek ahlaki değerlere sahip birisi olarak eylemleriyle suçlu olmayı hak etmediğini görmektedir. Tamamıyla ahlaka uygun hareket edecek ve bundan dolayı hak etmediği bir suçluluk duygusunu kabul etmeyecektir.

Atlas Shrugged'da ana karakterlerinizden birine "En sefil insan tipi nedir?" diye soruluyor. Cevabı şaşırtıcı. Çünkü bir sadist, katil, seks manyağı veya diktatör demiyor. "Amaçsız biri" diyor. Ancak bir çok insan hayatlarını açıkça tanımladıkları bir amaçları olmadan devam ettiriyorlar. Onları da sefil olarak mı tanımlıyorsunuz?

Evet, bir dereceye kadar öyle.

Neden?

Çünkü sorunuzda belirttiğiniz kötülüklerin kökeninde bu yatıyor. Sadizm, diktatörlük ve herhangi bir kötülük insanın gerçeklikten kaçmak istemesi sonucudur. Düşünmemesinin sonucu... Amaçsız bir adam gelir geçer duyguların ve tanımlayamadığı dürtülerin etkisiyle oradan oraya savrulan ve kendi hayatının kontrolünü tamamen kaybettiği için her türlü kötülüğü yapmaya muktedir biridir. Hayatınızı kontrol etmeniz için bir amacınız olması gerekir. Üretken bir amaç...

İsim vermek gerekirse iki diktatör olan Hitler ve Stalin kendi hayatlarını kontrol edemiyorlar mıydı? Açık bir amaçları yok muydu?

Tabii ki hayır. Hayatlarının gerçek anlamda birer manyak olarak sona erdiğine dikkatinizi çekerim. Kendilerine saygıları olmadığı için tüm varoluştan nefret etmişlerdir. Bu gibilerin psikolojisi Atlas Shrugged'taki James Taggart karakteriyle özetlenebilir. Amacı olmayan fakat bir şeyler yapmak durumunda olan birisi diğerlerine zarar vermek için hareket eder. Bu üretken veya yaratıcı bir amaçla aynı şey değil.

Hayatlarını keskin çizgilerle tanımlanan tek bir hedef etrafında düzenleyenler ufuklarının bir hayli daralması tehlikesiyle karşı karşıya kalmazlar mı?

Tam tersi. Merkezi bir amaç insan hayatındaki bütün diğer ilgileri düzene sokar; değerlerinin hiyerarşi ve görece önemlerini saptar, anlamsız iç çelişkilerden uzak tutar, hayattan daha geniş ölçekte keyif almasını ve bu keyfi aklının hakimiyetine açık olan her alana taşımasını sağlar. Amaçsız birisi ise kaos içinde kaybolur gider. Değerlerinin ne olduğundan habersizdir. Nasıl karar vereceğini bilemez. Kendisi için neyin önemli neyin önemsiz olduğunu saptayamadığı için rastgele etkilerin ve anlık kaprislerin insafına bırakır kendini. Hiçbir şeyden zevk alamaz. Hiçbir zaman bula-mayacağı bir değeri ararken hayatını harcar.

Kaprisleri hayatımızdan tamamen uzak tutmak ve tamamıyla rasyonel bir tarzda yaşamak tatsız, renksiz veya keyifsiz bir yaşam sürmemize sebep olmaz mı?

Samimi olarak neden bahsettiğinizi anlamadığımı söylemeliyim. İlk önce kavramlarımızı tanımlayalım. Mantık insan bilgisinin aracıdır. Gerçekliği algılamamızı sağlayan işlemdir. Rasyonel davranmak demek gerçeğe uygun davranmak demektir. Duygular ise algılamamın aracı değildirler. Ne hissettiğiniz size gerçekler hakkında hiç bir şey anlatmaz; sadece gerçekler hakkındaki tahminlerinize dair bir izlenimdir. Duygular değer yargılarımızın sonucudurlar. Bilinçli veya bilinçsiz olarak kazandığınız, doğru olabileceği kadar yanlış da olabilecek temel önkabullerinizin sonucudurlar. Kapris ise sebebini bilmediğiniz ve öğrenmeye de zahmet etmediğiniz bir duygudur. Peki "kapislerle hareket etmek" ne demek oluyor? Bu, insanın bir zombi gibi neyle uğraştığını, ne başarmak istediğini veya onu neyin motive ettiğini bilmeden yaşamasıdır. Bu insanın geçici bir delilik hali içinde yaşaması demektir. Renkli veya keyifli dediğiniz bu mu? Bu durumdan alınabilecek yegane keyifin canilerin kan dökerken aldığı

keyife benzeyeceğini düşünüyorum. Gerçeği reddederek eylemlerde bulunmak sadece yıkım getirebilir.

O halde duyguların yaşamımızda hiç yeri olmamalı mı?

Tabii ki hayır. Sadece duyguların olması gerektiği yerde durmalarına dikkat etmeliyiz. Duygular insanın değerlerle ilgili önkabullerinin otomatik birer tepkisidirler. Sebep değil sonuçturlar. İnsan eğer mantığı ve duyguları arasındaki ilişkiyi doğru kurabiliyorsa bu ikisi arasında mutlaka bir çatışma, ya birini ya öbürünü seçmek zorunda kalacağımız raddede bir çelişki olmak zorunda değildir. Rasyonel insan, duygularının kaynağını, sahip olduğu hangi önkabullerden kaynaklandıklarını bilir veya keşfetmek için çaba harcar. Eğer önkabulleri yanlış ise düzeltir. Asla güvenemeyeceği ve anlamlarını tam kavrayamadığı duyguların esiri olarak hareket etmez. Bir olayı değerlendirirken tepkilerinin nedenini ve haklı olup olmadığını bilir. İç çelişkilere sahip değildir; aklı ve duyguları yekparedir; bilinci mükemmel bir uyum içindedir. Duyguları düşmanı değil hayattan keyif almasını sağlayan araçlardır. Fakat duyguları rehberi değildir; rehber aklıdır. Ne var ki bu ilişki tersine çevrilemez. Eğer kişi duygularını sebep aklını ise duygularının edilgen bir sonucu olarak tasavvur ederse; yani eğer duyguları tarafından kontrol edilir ve aklını duygularını rasyonelize etmek veya meşrulaştırmak için kullanırsa o zaman gayri ahlaki hareket ediyor demektir. Böylelikle kendini zulüme, başarısızlığa, yenilgiye mahkum etmiş olur. Kendinin ve başkalarının mahvolmasından başka hiç bir şey başaramaz.

Sizin felsefenize göre çalışma ve başarı hayattaki en yüksek hedefler. Siz arkadaşlığın ve aile bağlarının sıcaklığında daha fazla tatmin olanları gayri ahlaki olarak mı değerlendiriyorsunuz?

Eğer arkadaşlık ve aile bağları gibi değerleri üretken faaliyetlerinden daha üstün kabul ediyorlarsa, evet o zaman gayri

ahlakidirler. Arkadaşlık, aile bağları ve beşeri ilişkiler insan hayatında birincil derece önemi haiz değildir. Beşeri hayatın diğer unsurlarını yaratıcı, üretken çalışmalarının üstünde tutan insan duygusal bir parazittir. Ancak işini en üstün değer olarak görürse işi ve beşeri ilişkilerden aldığı keyif arasında hiç bir çelişki olmayacaktır.

Siz kadınların da erkekler gibi hayatlarını işleri etrafında organize etmeleri gerektiğini mi düşünüyorsunuz? Eğer öyleyse bu ne çeşit işler olmalı?

Tabi ki. Ben kadınların da insan olduklarına inanıyorum. Erkek için uygun olan herşey kadın için de uygundur. İki cinsin de hayatlarıyla ilgili temel prensipler aynıdır. Bir erkeğin ne çeşit işler yapması gerektiğini saptamaya kalkışmayacağım için kadınlar için de ne çeşit işlerin uygun olacağını söyleyemem. Özellikle kadınlara göre veya kadınsı olan hiçbir iş yoktur. Kadınlar da erkekler gibi işlerini kendi amaçları ve değer yargıları doğrultusunda seçmelidirler.

Sizce kendini kariyeri yerine evine ve ailesine adayan bir kadın gayri ahlaki midir?

Gayri ahlaki olduğunu değil ama hayatın gereklerine uymadığını söyleyebilirim. Çünkü ev, çocukların çok küçük olduğu zamanlar hariç, tüm günü kapsayacak bir uğraşı, bir meslek olamaz. Ne var ki, kadın eğer bir aileyi çok ister ve bunu kariyeri haline getirmek isterse, bu işle bir kariyere yakışacak şekilde ilgilenirse, çocuklarını yetiştireceği kuralları ve prensipleri tanımlarsa ve bu işe entellektüel bir tavırla yaklaşırsa, en azından bir süre için ev hanımlığını da bir meslekmiş gibi düşünebilir. Duygusal bir düşkünlük olmaktan çıkarılıp bir bilim olarak düşünülürse bu çok sorumluluk yüklü ve önemli bir görevdir.

Sizce bütün ihtirası çalışmak olan rasyonel insanın hayatında romantik aşkın yeri nedir?

Romantik aşk o insanın en büyük ödülüdür. Romantik aşkı tam manasıyla

yaşamaya muktedir olabilecek tek insan bütün ihtirası işi olan adamdır. Çünkü aşk bir erkeğin veya kadının karakterinde sahip olduğu en köklü değerlerden dolayı kendisine karşı duyduğu saygının bir ifadesidir. İnsan bu değerleri paylaştığı kişiye aşık olur. Eğer insanın açıkca tanımlanmış değerleri ve ahlaki bir karakteri yoksa başkasını da takdir edemez. Bu açıdan, Pınar'dan okuyucular tarafından sürekli atıfta bulunulan bir alıntı yapmak istiyorum: “ ‘Seni seviyorum’ diyebilmek için ilk önce ‘ben’ demeyi bilmek gerekir”

Siz kişinin kendi mutluluğunun en yüksek amaç ve fedakarlığın gayri ahlaki olduğunu savunuyorsunuz. Bu işde geçerli olduğu kadar aşkda da geçerli midir?

Başka herhangi bir konuda olduğundan fazla aşkta geçerlidir. Eğer aşıksanız, bu aşık olduğunuz kişinin siz ve hayatınız açısından büyük kişisel ve bencil bir öneme sahip olduğu anlamına gelir. Eğer kişiliğiniz yoksa, birine aşık olmanız o kişiyle beraber olmaktan ve onun varlığından hiç bir kişisel keyif ve mutluluk almadığınız, olsa olsa onun size olan ihtiyacına acıyarak kendinizi onun isteklerine feda ettiğiniz anlamına gelebilir. Hiç kimsenin böyle bir durumdan dolayı gurununun okşanmayacağını veya böyle bir anlayışı kabul etmeyeceğini belirtmem gerek yok. Aşk kendini bir başkası için feda etmek anlamına gelmez. Aşk kendi ihtiyaç ve değerlerinizin en kapsamlı şekilde dışa vurulmasıdır. Aşık olduğunuz insana kendi mutluluğunuz için ihtiyaç duyarsınız ve bu ona bahsedebileceğiniz en büyük iltifat ve onurdur.

Salt fiziksel aşkın çirkin ve şeytani olduğuna dair püritan anlayışı yerdiniz. Buna rağmen “ayrımcı olmayan arzu ve seçici olmayan düşkünlükler kendilerini ve seksli şeytani olarak görenlere mahsustur” satırları da size ait. Sekste ayrımcı ve seçici düşkünlüklerin ahlaki olduğunu söyleyebilir misiniz?

Seçici ve ayrımcı olan bir seks hayatının düşkünlük olmadığını söyleyebilirim.

Düşkünlük hafif ve üstünkörü ele alınan bir eylemi niteler. Ben seksin insan hayatının en önemli unsurlarından biri olduğunu ve hiç bir zaman hafif ve üstünkörü bir tavırla ele alınmaması gerektiğini savunuyorum. Cinsel ilişki insanoğlunun sahip olduğu en yüksek değerlere dayanarak yapıldığı zaman uygundur. Seks karşı tarafın sahip olduğu değerlere verilen bir karşılıktan başka bir şey olmamalıdır. Bu yüzden önüne gelenle girilen ilişkileri ahlaksız olarak nitelendiriyorum. Seksin kendisi kötü olduğu için değil, tersine seks çok iyi ve önemli olduğu için.

Bu sizin açınızdan seksin sadece evli çiftler arasında yapılması gerektiği anlamında yorumlanabilir mi?

Şart değil. Seks çok ciddi bir ilişki sonucu ortaya çıkmalıdır. Bu ilişkinin bir evliliğe dönüşüp dönüşmeyeceği duruma ve konu olan iki insanın hayatlarının seyrine bağlıdır. Evliliği, iki taraf da hayatlarının sonuna kadar beraber olmayı isteyebilecekleri insanı buldukları zaman –ki hiç kimse bundan otomatik olarak emin olamaz- çok önemli bir kurum olarak kabul ediyorum. Taraflar nihai tercihlerine ulaştıklarından emin olurlarsa evlilik elbette arzu edilen bir durumdur. Fakat bu, tarif edilen mutlak kesinlikten daha azı üzerine kurulan herhangi bir ilişkinin uygunsuz olduğu anlamına gelmemelidir. Bir ilişki veya evlilik kararı ile ilgili sorunun sadece konuyla ilgili tarafların durumlarına ve bilgilerine bağlı olduğunu ve kararın onlara bırakılması gerektiğini düşünüyorum. Çiftler karşılıklı olarak ilişkilerini ciddiye alıyorsa ve ilişkileri ahlaki değerler üzerine kuruluysa her iki durum da ahlakidir.

Aydınlanmış bir kişisel çıkar arayışının liderliğini yapan biri olarak kişinin hayatını hedonistik kişisel haz arayışına vakfetmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Hedonistik felsefeye tamamıyla karşıyım. Hedonistik felsefeye göre size haz veren herşey iyidir. Dolayısıyla Keyif ahlaki bir standart olarak değerlendirilir. Objektivizm iyinin rasyonel bir değer standartıyla tanımlanması gerektiğini ve keyif hissini bir

sebepe değil sonuç olduğunu savunur. Sadece rasyonel değer yargıları sonucu ortaya çıkan keyif duygusu ahlaki olarak nitelendirilebilir. Hedonistik keyif anlayışı kendi başına eylemlerimizi yönetemez veya bir ahlaki standart olarak kullanılamaz. Zevk hissini bir ahlaki standart olduğunu söylemek bilinçli veya bilinçsiz, doğru ya da yanlış hangi ahlaki değerleri edinmiş olursanız olun sahip olduğunuz ahlaki değerlerin doğru ve ahlaki olduğunu savunmaktır. Bu aklınız yerine rastgele hislerin, duyguların ve kaprislerin kontrolünde olduğunuz anlamına gelir. Benim felsefem hedonizmin tam tersidir. Ben kişinin mutluluğu tesadüfi, keyfi veya subjektif araçlarla yakalayamayacağını savunuyorum. İnsan ancak rasyonel değerleri referans alarak mutluluğu yakalayabilir. Rasyonel değerler demekle birinin keyfi veya körü körüne rasyonel kabul ettiği herhangi bir değeri kastetmiyorum. İnsan için rasyonel olan ahlaki standartları ve takip edilecek rasyonel değerleri tanımlamak ahlakın ve etik biliminin alanıdır.

Vaktini kadınların peşinden koşarak ziyan eden bir adamın kendini adam yerine koymadığını, hor gördüğünü söylediniz. Bunu biraz açar mısınız?

Bu durumdaki bir erkek seks açısından sebep ve sonuç ilişkisini tersine çeviriyor demektir. Seks insanın kendine olan saygısının ve kendine biçtiği değerinin ifadesidir. Fakat kendini değerli bulmayan bir erkek bu ilişkiyi tersine çevirmeye çalışır. Kendine olan saygısını cinsel fetihlerinin ona kazandırmasını bekler; ki bu imkansızdır. Kendi değerini onu değerli bulan kadınların sayısından anlayamaz. Buna rağmen bu umutsuz uğraşta ısrar eder.

“Seksini mantığa kapalı” olduğu fikrine karşı çıkıyorsunuz. Fakat seks mantık dışı biyolojik bir güdü değil midir?

Hayır. Öncelikle, insanoğlunun güdülleri yoktur. Fiziksel olarak seks sadece bir kapasitedir. Fakat insanın bu kapasiteyi nasıl kullanacağı ve kimi çekici bulacağı kendi ahlaki değer standartlarıyla ilgili bir şeydir.

Tercihlerini kontrol eden, bilinçli veya bilinçsiz olarak sahip olduğu önkabullerine bağlıdır. Bu şekilde kişisel felsefesi cinsel hayatını yönlendirir.

İnsan güçlü, mantık dışı biyolojik dürtülere sahip değil midir?

Değildir. Kişi belirli bir tip fiziksel mekanizmaya ve ihtiyaçlara sahiptir. Fakat bunları nasıl, hangi yoldan tatmin edeceğinin bilgisine sahip değildir. Mesela insanın yiyeceğe ihtiyacı vardır. Açlık hissi duyar. Fakat önce bu hissi açlık olarak tanımlayıp sonra yiyeceğe ihtiyacı olduğunu ve nasıl yiyecek elde edebileceğini öğrenene kadar aç kalacaktır. İnsan dünyaya belirli fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarla gelir. Fakat aklını kullanmadan bunları ne keşfedebilir ne de tatmin edebilir. İnsan rasyonel bir varlık olarak kendisi için neyin doğru neyin yanlış olduğunu keşfetmek zorundadır. Sözde dürtüleri ona ne yapması gerektiğini söylemeyecektir.

Atlas Shrugged'da "her meselenin iki yüzü vardır. Bir yüzü yanlış diğeri ise doğrudur. Fakat ikisinin ortası her zaman kötü ve şeytanidir" diye yazmışsınız. Bu bir hayli siyah-beyaz bir bakış açısı değil mi?

Kesinlikle öyle. Bütün gücümle siyah-beyaz bir dünya anlayışını savunuyorum. İzin verirseniz bunu tanımlayalım. Siyah ve beyaz ifadesiyle ne demek isteniyor? Bu iyi ve kötü demektir. Herhangi bir şeyi gri veya orta yol olarak adlandırmadan önce siyah ve beyazın ne olduğunu tanımlamanız gerekir. Çünkü gri bu ikisinin karşımından başka bir şey değildir. Bir alternatifi iyi diğeri kötü olarak tanımladıktan sonra ikisinin karışımını seçmenin doğru olduğunu savunamazsınız. Bir kısmında kötülük olduğunu bildiğiniz bir şeyi seçmeyi meşrulaştıramazsınız.

Şu halde mutlak doğrulara inanıyor-sunuz?

İnanıyorum.

Öyleyse objektivizm bir dogma olarak adlandırılabilir mi?

Hayır. Dogma, rasyonel delillere rağmen ve rasyonel yollarla doğruluğu kanıtlanmadan iman yoluyla kabul edilen inançlar bütünüdür. Dogma kör bir inancın konusudur. Objektivizm bunun tam tersidir. Herhangi bir fikir veya yargıyı doğruluğunu mantık yoluyla ispatlamadan kabul etmemeniz gerektiğini savunur.

Eğer geniş ölçüde kabul görürse, objektivizm bir dogmaya dönüşmeye zorlanabilir mi?

Hayır. Objektivizmin onu bir dogma olarak kullanmak isteyecek insanlara karşı kendi kendini koruyabileceğini biliyorum. Objektivizm kişinin aklını kullanmasını öngörür. Genel prensipleri ayırım gözetmeden ve düşünmeden kendi yaşamlarında uygulamaya kalkanlar bunun yapılamayacağını görürler. Böylelikle objektivizmi ya uygulamaya ya da reddetmeye zorlanırlar. Uygulamak derken kişinin objektivist prensipleri kendi gündelik yaşamındaki belirli problemler karşısında nasıl kullanacağını kendi aklını, düşünme yetisini kullanarak bulmasını kastediyorum.

İmana karşı olduğunuzu söylediniz. Tanrıya inanıyor musunuz?

Kesinlikle hayır.

"Haç işareti zulmün, ideal olanın olmayana feda edilmesinin işaretidir. Dolar işaretini tercih ederim" dediğiniz söyleniyor. Samimi olarak ikibin yıllık hristiyanlık pratiğinin "zulüm" olarak tanımlanabileceğini düşünüyor musunuz?

Öncelikle o sözü asla söylemedim. Ne edebi ne de entellektüel alanda bu benim tarzım değil. Dolar işaretini tercih ettiğimi söylemedim ve lütfen bunu yazın, bu ucuz bir saçmalaktır. Bu alıntının nereden yapıldığını bilmiyorum fakat dolar işaretinin anlamı Atlas Shrugged'da açıklanmıştır. Hikayede açıkça anlatıldığı gibi, dolar işareti serbest ticaretin, dolayısıyla hür aklın işaretidir. Hür akıl ve serbest ticaret birbirlerinin önkoşuludurlar. Birisi olmadan diğeri varolamaz. Hür bir ülkenin parasının

işareti olan dolar işareti bu yüzden hür bir aklın sembolüdür. Daha da ötesi, dolar işaretinin tarihsel kaynağı ile ilgili olarak hiç bir zaman kanıtlanamayan olası bir hipoteze göre Birleşik Devletlerin de sembolüdür.

Şimdi haç hakkında birşeyler söylememi istiyorsunuz. Samimi olarak haç işaretinin ideal olanın olmayana feda edilmesinin sembolü olarak kabul ediyorum. Anlamı da bu değil midir zaten? Hristiyan felsefesine göre İsa ideal insandır. Kendi benliğinde ne tip insanın varolmaya layık olduğunun örneğini verir. Buna rağmen Hristiyan mitolojisine göre kendi günahları için değil ama ideal olmayan insanların günahları uğruna haçın üzerinde can vermiştir. Diğer bir deyişle kusursuz erdemlere sahip bir insan, kötü ve kendileri için yapılan bu fedakarlığı kabul ettikleri öngörülen veya sanılan insanlar uğruna kurban edilmiştir. Eğer hristiyan olsaydım hiçbir şey beni ideal olanın olmayana, erdemın kötülüğe kurban edilmesi tasavvurundan daha fazla hiddetlendiremezdi. İnsanlardan o işaretin uğruna kendilerinden daha kötü olanlara kurban olmaları beklenmektedir. Sembol aynen bu amaç için kullanılmaktadır ve bu eziyettir.

Size göre herhangi bir din insan hayatına yapıcı bir öge katmış olabilir mi?

Din aracılığıyla –gerçekliğe ve mantığın sonuçlarına aykırı veya bunlar tarafından desteklenmeyen körü körüne bir inanç olarak- hayır. Bu şekliyle iman insan hayatına oldukça zararlıdır çünkü mantığın bastırılmasını gerektirir. Fakat dinin felsefenin ilk formu, insanlar bir felsefe oluşturacak kadar gelişmeden önce kendi hayatlarına ve bir değerler koduna referans olabilecek tutarlı bir çerçeve kazandırma, evreni açıklama çabaları olduğunu hatırlamanız lazım. Ve felsefe olarak bakıldığında bazı dinlerin çok değerli ahlak görüşleri vardır. Olumlu etkileri ve özüksenecek uygun ilkeleri vardır. Fakat bütün bunlar çok çelişkili ve... nasıl demeli, çok tehlikeli ve kötü amaçlar için

kullanılmaya elverişli bir zeminde, iman üzerinde sunulmaktadır.

O halde dolar ve haç işareti arasında bir tercihte bulunmanız gerekseydi doları seçeceğinizi söyleyebilir misiniz?

Böyle bir tercih yapmayı kabul etmem. Şöyle diyelim: İman ve mantık arasında bir tercihte bulunmam istenseydi, bu ikilinin birbirine alternatif kabul edilebileceğini düşünmek bile istemezdim. Bir insan olarak tereddütsüz mantığı seçersiniz.

Ford ve Rockefeller aileleri gibi varlıklı işadamlarının servetlerini hayır işlerinde kullandıkları için gayri ahlaki olduğunu söyleyebilir misiniz?

Hayır, hayır işlemek istiyorlarsa bu onlara kalmış bir şeydir. Hayır işleri üzerine olan görüşlerim bir hayli basittir. Hayır işlerini birincil bir erdem olarak ve en önemlisi ahlaki bir ödev olarak görmüyorum. Eğer yardım ettiğinize değiyorsa ve yardım edecek maddi gücünüz varsa başka insanlara yardım etmenin yanlış bir tarafı yok. Hayır faaliyetini marjinal bir konu olarak kabul ediyorum. Karşı olduğum görüş hayır işlerinin ahlaki bir ödev ve büyük bir erdem olduğu tasavvurudur.

Felsefi sisteminizde merhametin yeri nedir?

Merhametin ahlaki açıdan suçlu olanlara değil masum kurbanlara karşı gösterilmesi uygundur. İnsan bir toplama kampının kurbanlarına karşı merhamet hissederken onlara işkence edenlere de aynı merhameti gösteremez. Eğer işkencecilere karşı merhamet hissediyorsa, işkence görenleri manevi açıdan aldatıyor demektir.

Başka birini korumak için bir kurşunun önüne atlayıp kendini feda etmek Objektivizmin prensiplerine aykırı mıdır?

Hayır. Bu duruma göre değişir. Eğer kocamı hedeflemişse bir kurşunun önüne atlayabilirim. Eğer bir varlığa veya fikre yeterince değer veriyorsanız onu korurken ölmek kendini feda etmek değildir, çünkü

onsuz varolmanın sizin için bir anlamı yoktur.

Bir amaç uğruna ölebilir misiniz? Veya sizin felsefenizin takipçileri bir amaç için kendilerini feda edebilirler mi? Fedakarlık mefhumuna gerçekten karşı olan bir Objektivist için herhangi bir sebep kendini feda etmeye değerbilir mi?

Kitabımda bu sorunuzun cevabı açıkça verilmiştir. Atlas Shrugged'da kişinin değerleri için yaşaması, gerekirse de savaşması gerektiğini açıkladım. Çünkü yaşamak ahlaki değerlere ulaşma çabasından ibarettir. İnsanoğlu çaba göstermeden hayatta kalamaz. Rasyonel bir varlık olarak yaşamalı ve daha azını kabul etmemelidir. Bir vahşi olarak hayatta kalamaz. Yiyecek gibi en basit bir değer bile bizzat insan tarafından üretilmelidir. Daha ilgi çekici, daha önemli kazanımlar için de aynı şey geçerlidir. Bütün değerler insan tarafından kazanılmalı ve korunmalı, tehdit altındalarsa -rasyonel bir varlık olarak yaşama hakkını korumak için- onun tarafından savunulmalıdır. Eğer bana Objektivizm uğruna hayatımı feda edip edemeyeceğimi soruyorsanız, ederim. Fakat daha da önemlisi objektivizm için yaşamak istememdir ki bu çok daha zordur.

Mantık üzerine yaptığımız vurgularınızda zamanımızın yazarları, romancıları ve şairleriyle felsefi açıdan çatışyorsunuz ki bunların bir çoğu kendilerini mistik ve irrasyonel olarak tanımlıyorlar. Sizce bunun sebebi nedir?

Çünkü sanat kaynağını felsefeden alır ve günümüzün baskın felsefi akımı neomistisizimdir. Sanat, sanatçının insan ve varoluş hakkındaki temel görüşlerinin yansımasıdır. Sanatçıların çoğu kendi felsefi anlayışlarını geliştirmedikleri için kendi zamanlarının baskın felsefi akımlarını, bilinçli veya bilinçsizce benimserler. Günümüz edebiyatının büyük bir kısmı günümüz felsefesinin bir yansımasıdır. Ve edebiyatın günümüzdeki haline bir bakın!

Fakat bir yazar zamanını yansıtmamalı mı?

Hayır. Yazar her rüzgarla savrulan, edilgen bir takipçi değil zamanının aktif entellektüel lideri olmalıdır. Yazar kendi kültürünün değerlerini biçimlendirmeli, insan hayatının amaçlarını öngörüp somutlaştırmalıdır. Edebiyatın günümüzdeki vitrininden silinen romantik akımın özü budur.

Edebi açıdan günümüzün bu anlayışı bizi nereye götürür?

Naturalizmin sonuna götürüyor. Naturalist akıma göre yazar etrafında her ne gözlemlerse gözlemlesin, pasif bir fotoğrafçı, veya eleştirmeden, kendi görüşlerini katmadan olayları aktaran bir muhabir gibi olmak zorundadır. Romantisizme göre ise yazar etrafındakileri o anda oldukları gibi değil, Aristo'dan bir alıntı yapmak gerekirse, "olabilecekleri veya olmaları gerektiği gibi" sunmalıdır.

Kendinizin romantisiztlerin sonuncusu olduğunu söyleyebilir misiniz?

Ya da, Atlas Shrugged'daki bir karakterimden alıntıyla, "geri dönüşlerinin öncüsü"

Genelde günümüz edebiyatı hakkındaki değerlendirmeniz nedir?

Felsefi açıdan, gayri ahlaki. Estetik açıdan beni sıkıntıdan öldürüyor. Özellikle insanların sefaletlerini konu yapan bir pislik çukuruna dönüşüyor. Ve sefalet kadar da sıkıcı bir şey yoktur.

Takdir ettiğiniz bir romancı var mı?

Evet, Victor Hugo.

Günümüz yazarlarından?

Hayır, sözde ciddi olanlarının arasında takdir ettiğimi söyleyebileceğim birisi yok. Romantisizmin günümüzdeki kalıntısı olan çağdaş popüler edebiyatı tercih ediyorum. Favorim Mickey Spillane.

Neden onu beğeniyorsunuz?

Çünkü temelde bir ahlakçı. Basit bir form içinde, mesela bir dedektif romanında, iyi ve kötünün çatışmasını siyah ve beyaz öğelerle sunuyor. İki tarafında rezaletlerini sıkıcı gri

bir karışım içinde ortaya atmıyor. Uzlaşamaz bir çelişki sergiliyor. Bir yazar olarak benim en önemli saydığım özellik olan konu yapılandırmasında çok parlak bir uzman.

Faulkner hakkında ne düşünüyorsunuz?

Pek birşey düşünmüyorum. Stili güzel ama pratikte içerik olarak zor okunuyor. Ondandır pek az okudum.

Nabokov'a ne dersiniz?

Sadece bir kitabını ve diğerinin yarısını okudum. Yarısını okuduğum kitabı *Lolita* idi. Bitiremedim. Parlak bir stili var. Fakat seçtiği konular, hayatı algılayışı ve insana bakışı hiçbir sanatsal yeteneğin kapatamayacağı kadar kötü.

Bir romancı olarak felsefenin yazularınızın ana amacı olduğunu mu düşünüyorsunuz?

Hayır. Benim ana amacım ideal insanı "olabileceği ve olması gerektiği gibi" göstermektir. Felsefe bu amaca ulaşmak için bir araçtır.

Eski romanlarımızdan Anthem (Ben)'de ana karakteriniz "karar veren irademdir ve saygı duyduğum yegane karar da irademin istekleridir" diyor. Bu anarşizim değil mi? Kişinin saygı duyması gereken tek kanun kendi arzusu veya iradesi midir?

Kastedilen "kişinin kendi iradesi" değil "kişinin kendi rasyonel yargısıdır". Bu iyi ya da kötü şiirsel bir ifadedir ve Anthem'de tüm hikaye içinde iyice açıklanmıştır. Gördüğünüz üzere hür irade kavramını genellikle anlaşılan manasından tamamen ayrı bir anlam içinde kullanıyorum burada. Hür irade insanın düşünme veya düşünmeyi reddetme kabiliyetinden oluşur. Düşünme eylemi insanın ana tercihidir. Rasyonel insan hiç bir zaman arzuların veya kaprislerin esiri olmaz, rasyonel yargısının doğruluğunu teyid ettiği değerleri ona yol gösterir. Tanıyabileceği tek otorite budur. Bu anarşi değildir. Çünkü insan özgür ve uygar bir toplumda yaşamak isterse mantık icabı o toplumun objektif, rasyonel ve geçerli kanunlarına uymayı tercih edecektir. Bu konuyla ilgili olarak devletin

işlevleri ve ona olan ihtiyacımız üzerine *The Objectivist Letter*'de bir makale yazdım.

Sizce devletin işlevleri nelerdir?

Temelde devletin sadece tek işlevi vardır: Birey haklarını korumak. Haklar sadece fiziksel güç veya onun türevleri kullanılarak ihlal edilebileceğine göre devlete düşen görev fiziksel güç kullanımını başlatanlardan, yani suçlulardan insanları korumaktır. Toplumda güç sadece kendini korumak ve mukabele amacıyla, o da sadece güç kullanımını başlatanlara karşı kullanılabilir. Devletin doğru işlevi budur: İnsanları zor kullanmaktan alıkoyarak polis vazifesi görmek...

Eğer güç sadece güce karşı koymak amacıyla kullanılabilirse, devlet asker veya vergi toplamak amacıyla güç kullanmak hakkını haiz midir?

Prencip olarak vergi vermenin, devlete karşı diğer bütün sorumluluklarımızda olduğu gibi, gönüllü yapılmasını uygun buluyorum. Fakat bu yöntemin nasıl uygulanabileceği konusu çok karmaşıktır. Sadece bazı metodlar önerebilirim fakat onların üzerinde mutlak çözümler gibi ısrarlı olamam. Mesela Avrupa'nın bir çok ülkesinde devlet eliyle düzenlenen piyango-golar gönüllü ödenecek vergiler için uygun bir yöntem olabilir. Başka örnekler de verilebilir. Vergiler, devletin sağladığı çeşitli hizmetlere ihtiyaç duydukları için, vatandaşların katkıda bulunacakları ve bulunmaları gereken (sigorta ödemeleri gibi) gönüllü faaliyetlerden biridir. Ancak elbette bu uzun vadede, insanlar tam anlamıyla hür bir sosyal sistem kurdukları zaman, gündeme gelebilecek bir problem. Onun içindir ki savunulması gereken ilk değil son reform olmalıdır. Askere almayla ilgili olarak şunu söyleyebilirim ki, kesinlikle haklı veya anayasal bir uygulama değildir. Bireyin kendi hayatı üzerinde tasarrufta bulunma hakkı gibi temel bir özgürlüğünü ihlal etmektedir. Kimsenin başkasını kendi amaçları için ölüme göndermeye hakkı yoktur. Bir ülke vatandaşlarını gönüllü

olmadıkları bir hizmeti yapmaya zorlayamaz. Ordular kesinlikle gönüllülük esasına göre oluşturulmalıdır. Askeri otoriteler de gönüllü orduların en iyi ordular olduğunu teyid etmektedir.

Diğer kamusal gereksinimler hakkında ne düşünüyorsunuz? Mesela posta idaresini devletin meşru işlevi olarak görüyor musunuz?

Şimdi şunda anlaşalım: Benim pozisyonum son derece tutarlı. Sadece posta idaresi değil, sokaklar, caddeler ama hepsinin üzerinde okullar özel şahıslar tarafından işletilmeli ve mülkiyetleri özel şahıslara ait olmalı. Devlet ve ekonominin birbirlerinden ayrılmasını savunuyorum. Devletin görevi sadece güç kullanımı ile ilgili konularla sınırlı olmalı. Bu polis, silahlı kuvvetler ve mahkemeler gibi insanlar arasındaki anlaşmazlıkları çözen kurumlardan başka hiçbir alanı kapsamaz. Bunların dışında kalan herşey özel şahıs ve kuruluşlar tarafından yönetilmelidir. Şüphesiz bu çok daha iyi bir yönetim olacaktır.

Yeni devlet kurumları veya kuruluşları kurar mısınız?

Hayır ve konuları bu yöntemle ele alamam. Bir merkezi planlamacı değilim ve ütopyaları icat etmiyorum. Pratik hayattaki uygulamaları açık olan prensiplerden bahsediyorum. Eğer güç kullanılmasına karşıyım dediysem daha fazla tartışacak ne olabilir?

Uluslararası ilişkilerde güç kullanma unsuru hakkında ne düşünüyorsunuz? Herhangi bir özgür ulusun 2. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyasını işgal etmeye hakkı olduğunu söylemişsiniz...

Kesinlikle

Günümüzde herhangi bir hür ulus Sovyet Rusya'yı, Küba'yı ya da diğer bir "bağımlı devlet"i işgal etmeyi bir görev değilse de ahlaki bir hak olarak telakki edebilir. Doğru mu?

Doğru. Herhangi bir diktatörlük – vatandaşlarının haklarını ihlal eden bir

devlet- kanun dışıdır ve hiçbir hak iddia edemez.

Birleşik Devletlerin Kübayı veya Sovyetler Birliğini işgal etmesi için aktif olarak kampanya açar mısınız?

Şu anda değil. Böyle bir eylemin gerekli olduğunu sanmıyorum. Sovyetler Birliğinin herşeyden çok korktuğu bir eylem olan ekonomik boykotları savunuyorum. Kübanın ambargoya alınmasını ve Sovyetler Birliğine ekonomik boykot uygulanmasını destekliyorum. Böylece tek bir Amerikalının hayatı zarar görmeden iki rejimin de çökeceğini göreceksiniz.

ABD'nin Birleşmiş Milletler'den ayrılmasını tercih edermisiniz?

Evet. Dünya barışı ve insan hakları adına kurulmuş olan bir organizasyonun üyeleri arasında Sovyet Rusya gibi tarihin en saldırgan ve eli kanlı kasabının bulunmasını tasvip etmiyorum. İnsan haklarının korunması kalıbı, koruyucuların arasında Sovyet Rusya'nın da bulunduğu bir ortamda, bu organizasyonu desteklemesi veya onaylaması gereken insanlığın zekasına ve insan hakları kavramına bir hakaret ve saldırı anlamına geliyor. Bireyin canilerle işbirliği yapmasının zorunlu olduğuna nasıl inanmıyorsam, hür ülkelerin diktatörlüklerle işbirliği yapmaları gerektiğine de inanmıyorum.

Rusya ile diplomatik ilişkilerin gerilmesini destekler misiniz?

Evet.

Antikomünist, antisosyalist ve antiliberal olarak adlandırıldınız. Buna rağmen muhafazakar olarak adlandırılmayı da reddediyorsunuz. Aksine en keskin eleştirilerinizden bir kısmını muhafazakarlar için sarfettiniz. Siyasi pozisyonunuz nedir?

Düzeltiliyorum. Pozisyonumu asla negatiflemlerle tanımlamam. Laissez-faire kapitalizminin, bireysel hakların –ki bundan başka bir hak kategorisi yoktur- ve bireysel özgürlüğün savunucusuyum. Komünizm, refah devleti, faşizm, Nazizm ve modern

liberalizm (Amerikadaki sosyal demokrasi benzeri fikriyat) gibi bireyi kollektif bir bütüne kurban eden her doktrine bu zemin üzerinde karşı çıkıyorum. Muhafazakarlara da aynı sebeple karşıyım. Muhafazakarlar karma ekonomi ve refah devletinin destekçisidirler. Liberallerle prensipte değil detayda farklılaşırlar.

Amerikanın entellektüel iflasla karşı karşıya kaldığını öne sürdünüz. Bu suçlamanız National Review gibi sağcı yayınları da kapsıyor mu? Söz konusu dergi sizin devletçilik dediğiniz mefhumu karşı çıkan güçlü seslerden biri değil mi?

National Review'ı Amerikanın en kötü ve tehlikeli dergisi olarak kabul ediyorum. Kapitalizmi savunurken kullandıkları yöntem kapitalizmin kötülenmesine ve zarar görmesine yol açıyor. Nedenini anlatmamı ister misiniz?

Evet, lütfen

Çünkü kapitalizmi dinle bağdaştırıyor. National Review'ın ideolojik pozisyonu özgürlük ve kapitalizmi kabullenmek için kişinin mutlaka Tanrıya, bir dine veyahut aşkın bir mistisizme inanması gerektiği anlamına geliyor. Bu da kapitalizmi rasyonel bir zeminde savunmanın mümkün olamayacağını düşündürüyor. Öyle ki, mantığın ve aklın kapitalizmin tarafında olmadığını ve esir bir toplumla diktatörlüklerin rasyonel bir sistem olduğunu, insanın ancak mistik bir imanla özgürlüğe inanabileceğini kabullenmek durumunda kalyorsunuz. Kapitalizmi bundan daha fazla küçültecek bir argüman olamaz ve gerçek bu argümanların söylediğinin tam tersidir. Kapitalizm mantıkla savunulup meşrulaştırılabilecek yegane sistemdir.

Sizin politik hedefleriniz var mı? Seçimlere katılmayı düşündünüz mü hiç?

Kesinlikle hayır. Ve böyle birşeyi dileyecek kadar benden nefret etmediğinizi umuyorum.

Fakat politika ile ilgileniyorsunuz, en azından politik teoriyle değil mi?

Dilerseniz şöyle cevaplayayım: Sovyet Rusya'dan geldiğimde politika ile yalnız bir sebepten ilgilendim; politikayla ilgilenme ihtiyacı duymayacağım günlere ulaşmak için. Kendi ilgi ve amaçlarım için yaşamakta özgür bırakılabileceğim; devletin onları bozmak için müdahale etmeyeceği; hayatımın, emeğimin, geleceğimin devletin veya bir diktatörün kaprislerinin insafına bırakılmayacağından emin olacağım bir toplum yapısını sağlamlaştırmak istiyorum. Tavrım bugünde aynıdır. Sadece günümüzde bunların henüz erişilmemiş birer ideal olduğunu, başkalarının benim amaçlarım için mücadele etmesini bekleyemeyeceğimi ve her sorumlu vatandaş gibi amaçlarım uğruna elimden geleni yapmam gerektiğini biliyorum. Diğer bir deyişle, politikayla özgürlükleri pekiştirmek ve korumak için ilgileniyorum.

Çalışmalarımızın bütününde çağdaş dünyanın organizasyonunun, kapitalist ülkelerde bile bireyi kuşatan ve bireysel inisiyatifi boğan bir yapıda olduğunu savunuyorsunuz. Atlas Shrugged'da John Galt "akıl adamları" bir greve yönlendirerek etraflarındaki kollektivist toplum yapısının çökmesini sağlıyor. Sizde günümüz sanatçıların, entellektüellerinin ve sanayicilerinin yeteneklerini toplumsal hayattan bu şekilde çekmelerinin zamanının geldiğini mi düşünüyorsunuz?

Hayır, henüz değil. Fakat açıklamaya başlamadan önce sorunuzun bir kısmını düzeltmeliyim. Bugün içinde yaşamakta olduğumuz sistem kapitalist bir ekonomi değil. Çağımıza da damgasını vuran mevcut sistem karma ekonomidir. Özgürlük ve kısıtlamalarının bir karışımı olan ve diktatörlüğe doğru ilerleyen bir sistemdir bu. Atlas Shrugged'da yeralan eylem toplum diktatörlükle yönetilme safhasına eriştiği zaman yapılmıştır. Eğer biz de o noktaya gelirsek, ve ancak geldiğimiz zaman greve gitme zamanı olacaktır; daha önce değil.

Diktatörlük demekle neyi kastediyorsunuz? Bir diktatörlüğü nasıl tanımlarsınız?

Diktatörlük insan haklarını tanımayan ve devletin vatandaşları üzerinde sınırsız bir güç uygulama yetkisine sahip olduğu bir sistemdir.

Sizin tanımınızda diktatörlük ve karma ekonomiyi ayıran sınır nerededir?

Bir diktatörlüğün 4 unsuru vardır: Tek parti yönetimi, politik muhalefete karşı yargısız infaz uygulamaları, özel mülkiyete el konulması veya kamulaştırılması ve sansür uygulaması. Hepsinden daha baskın olanı bu sonuncusudur. İnsanlar serbestçe konuşup yazabildikçe, sansür uygulanmadıkça, herşeye rağmen toplumu reforme etmek ve daha iyi bir noktaya sürüklemek ihtimali vardır. Eğer sansür uygulanıyorsa, insanların entellektüel açıdan greve gitmeleri, sosyal sistemle hiçbir şekilde işbirliği yapmamaları gerekir.

Sizin açınızdan arzulanabilir toplumsal değişiklikleri gündeme getirmek için grevden önce neler yapılması gerektiğine inanıyorsunuz?

Toplumsal akımlara yön veren ve sosyal sistemleri yaratıp yıkabilme gücü fikirlerdedir. Onun için doğru fikirler ve doğru felsefe savunulmalı ve yayılmalıdır. Kapitalizmin tahribini de kapsayan modern dünyanın felaketleri alturist-kollektivist felsefenin sonucudur. İnsanların reddetmeleri gereken alturizmdir (diğergamlık, fedakarlık).

Altrurizmi nasıl tanımlardınız?

İnsanın kendisi için yaşama hakkının olmadığını, varlığının yegane meşruluk kaynağının başkalarına hizmet etmek olduğunu ve fedakarlığın en büyük ahlaki görev, değer ve erdem olduğunu savunan bir ahlak sistemidir. Bu sistem kolektivistizmin ve bütün diktatörlüklerin kendilerine ahlaki açıdan meşruluk kazandırdıkları zemindir. Özgürlük ve kapitalizme ulaşmak için insanlığın mistik, altruristik ve rasyonel bir etik koduna ihtiyaçları var. Öyle bir kod ki

insanların birer kurbanlık hayvan olmadıklarını, ne başkaları uğruna kendilerinden fedakarlık ederek ne de başkalarından kendileri için fedakarlık etmelerini bekleyerek, kendi amaçları için yaşamaya hakları olduğunu açıklamalı ve savunmalı. Diğer bir deyişle, bugün dünyanın Objektivist etiklere çok ihtiyacı var.

Peki bu değişimi gerçekleştirmek için kapsamlı eğitim ve propoganda metodları kullanılması gerektiğine katılıyor musunuz?

Evet, tabii ki.

Size muhalif olanlar Objektivist ahlaki ve politik prensiplerinin sizi Amerikan düşünce dünyasını kalıplarının dışına attığını söylüyorlar. Bu görüş hakkında ne düşünüyorsunuz?

“Düşünce dünyasının kalıpları” diye bir kavramı tanımıyorum ve aldırmiyorum. Bu kavram ancak düşüncenin kontrol altında olduğu ve düşüncelerden değil kollektivist sloganlardan oluşan “düşünce kalıplarının” var olduğu bir diktatörlüğe veya kollektivist bir topluma uygun olabilir. Amerika’da böyle bir durum söz konusu değildir; hiçbir zaman da olmamıştır. Mamafih bu sözlerin, her muciti, çizginin dışına çıkan ve hayata bir değişiklik sunmaya muktedir herkesi kamuoyundaki tartışmalardan uzak tutmak için söylendiğini duydum. Ben bir mucitim. Bu bir ayrıcalık ve onur nişanıdır, saklanacak ve özür dilenecek bir leke değil. Yeni veya değerli fikirleri olan herkes entellektüel statükonun dışında durur. Ama statüko bir “düşünce” değildir ki düşünce dünyasının yerine geçsin. Statüko durgun bir bataklıktır. İnsanoğlunu ileriye taşıyanlar mucitlerdir.

Objektivistizmin bir felsefe olarak dünyaya hakim olacağına inanıyor musunuz?

Hiç kimse böyle bir soruya cevap veremez. İnsanoğlu hür iradeye sahiptir. Belli bir zaman diliminde veya bir kuşakta rasyonel olmayı tercih edeceklerine dair hiçbir garanti verilemez. Ayrıca hiçbir felsefenin de “dünyaya hakim olması” gerekmez. Sorunuzu başka bir şekilde

sorarsanız... Mesela “Objektivizm geleceğin felsefesi olacak mı?” dersiniz cevabım koşullu bir evet olurdu: Eğer insanlar mantığa dönerlerse, diktatörlükler tarafından yok edilmezlerse veya yeni bir karanlık çağa girmezlerse, eğer düşüncelerine yetecek kadar varılmayı başarabilirlerse Objektivizm kabul edebilecekleri bir felsefe olarak onları bekleyecektir.

Niye?

İnsanoğlunun hür olduğu herhangi bir tarih diliminde kazanan her zaman en rasyonel felsefe olmuştur. Bu açıdan bakınca “evet, Objektivizm kazanacak” diyebilirim. Fakat bu temennimin gerçekleşeceğine dair hiç bir garanti veya insanların benimle aynı görüşü paylaşacağına dair önceden belirlenebilecek herhangi bir zorunluluk yok.

Dünyanın bugünkü haline sert eleştiriler yöneltiyorsunuz ve kitaplarımız sadece toplumun yapılanmasını değil, insanların iş, düşünce ve aşk hayatlarını ve bu alanlarda birbirleriyle olan ilişkilerini de değiştirmeye talip. İnsanoğlunun geleceği hakkında umutlu musunuz?

Evet, umutluyum. Entellektüel bir güç ve ahlaki bir ideal olarak kolektivizm bugün ölüdür. Fakat özgürlük ve bireycilik, ve

onların siyasi ifadesi olan kapitalizm henüz keşfedilmedi. İnsanoğlunun bu değerleri keşfetmeye zamanı olacağını düşünüyorum. Ölmekte olan günümüz kolektivist felsefesinin bir sefalet, imkansızlıklar ve umutsuzluk kültüründen başka birşey yaratmamış olması dikkate değerdir. Zamanımızın, insanı başarısızlık, tükenmişlik ve yıkımla lanetlenmiş yardıma muhtaç, çaresiz ve akılsız bir varlık olarak yansıtan sanat ve edebiyat dünyasına bir bakın. Bu sunum bir kolektivistin kendi psikolojisinin itirafı olabilir fakat genel bir insan tasviri kesinlikle değildir. Eğer çizilen bu tablo gerçeğe uygun olsaydı mağaralarımızdan asla çıkamazdık. Fakat bugünlere gelmeyi başardık. Etrafınızı ve tarihi gözlemleyin. İnsanoğlunun başarılarını göreceksiniz. İnsanlığın gelişmek için sınırsız bir kabiliyete sahip olduğunu ve bu kabiliyeti mümkün kılan işlevi farkedeceksiniz. O zaman insanın yaradılış itibarıyla çaresiz bir mahlukat olmadığını, ancak aklını, o yüce işlevi kullanmayı ihmal ettiğinde o hale düştüğünü anlayacaksınız. Ve büyüklük nedir diye bana sorarsanız; cevabım: “John Galt’ın 3 temel değerini kendinize düstur edinerek yaşayabilme azmi ve kabiliyetidir” olacaktır. Mantık. Amaç. Kendine saygı.

Playboy, March 1964.

** Çeviren: Ataç Ünlü*

Türk Dış Politikasında Gelenek ve Değişim

İhsan D. Dağı

‘Gelenek’ ve ‘değişim’, toplumsal yaşamın vazgeçilmez iki eksen; istikrar ve yenileşme arayışlarının kaçınılmaz olarak biraraya getirdiği iki olgu. Kitap, ele aldığı spesifik konular etrafında ‘gelenek’ ve ‘değişim’ öğelerinin Türk dış politikasındaki yerini irdeliyor. Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle ortaya çıkan ‘değişim’ gereği, bölgesel ve stratejik dengelerin dayattığı ‘geleneksel’ dış politika yönelimiyle birleştirilmek durumunda... Bu bağlamda, ‘Türk dış politikasında GELENEK ve DEĞİŞİM’ insan hakları, uluslararası hukuk, güvenlik söylemleri ve su sorunu gibi konular ile NATO’nun genişlemesi, Türk-Amerikan ilişkilerinin geleceği, Rusya’nın yakın çevre politikasının Türkiye’ye yansımaları, yeni bölgesel süper güç olarak Çin, Körfez sorunu ve Türk-Alman ilişkilerinde istikrar öğeleri üzerine yazılan makalelerden oluşmaktadır.

Genel Dağıtım: Siyasal Kitabevi

Tel: 312 320 45 10